

PRELOM

Izhaja vsak četrtek
Naročnina letno Din 30—Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ulica št. 8
v LjubljaniTelefon št. 3770
Pošt. ček. račun št. 10499

Tovarišem akademikom!

Glavni namen »Boja« je izriniti iz našega javnega življenja vse, kar je gnilega in trhle. Na novih temeljih, ki nimajo mesta za staro liberalno samopašnost, hoče ustvariti pogoje za razvoj novega kulturnega in gospodarskega življenja v naši državi.

V svojih vrstah zbira ta pokret zastopnike in člane vseh stanov brez razlike, da bi v medsebojnem sporazumu uredili pravične odnose med poedincem in družbo na temelju pravice, poštenosti, enakopravnosti, socialnega čuta in narodne sloge.

»Boju« se je do danes že posrečilo spraviti narod iz mrtvila, mu vlti poguma, zaupanja v boljše, človeka dostojnejše čase ter mu vrniti že skoro popolnoma usahlo veselje do dela in do novih naporov pri iskanju novih, pravih potov. Pri tem se je šele pokazalo, v kakšni neznosni stiski se nahaja naše ljudstvo in kako globoko je užaljena narodova duša. Navdušenje in izbruhi dolgo zatajene nejevolje pa tudi jasno pričajo, da prihaja pomoč zadnji hip in da je potrebno pospešeno, goreče delo za ozdravitev sedanjega stanja. Neobhodna in nujno potrebna je zato koncentracija vseh naših duhovnih in gospodarskih sil pri zgradbi ogromne idejne stavbe tega najizrazitejšega pokreta vsega našega ljudstva. Narod je povedal svoje zahteve, sedaj pa je dolžnost njegovih voditeljev, da jih upoštevajo in uresničijo.

Slovenski akademik, zvesti sin svojega naroda, sin kmeta, delavca in meščana, je že opetovano jasno dokazal, da mu je sreča ljudstva nad vse. Kadar so pričeli deževati na naš narod udarci za udarci, je slovenski akademik vselej vstal in primerno krepko spregovoril v javnosti, da so ga vsi čuli. Pri teh protestih pa je tudi spoznal, da je njegova moč v primeri z organizirano in zato močno

kliko pre-slaba. Slovensko mladino so žigosali kratkomalo za protidržavno, ker si je upala dvigniti glas v obrambo narodovih pravic. Klik pa je svoj po svoje pojmovani nacionalizem še dalje izrabljala v korist svojega žepa, v katerem so izginjale zadnje dobrine naroda. Ali je pri vsem tem čudno, da je del mladine, prevaran in razočaran v svojem mladem idealizmu, skoro obupal nad nacionalnostjo?

Tovariši akademiki! Zopet nas kliče naše ljudstvo! V veliki stiski je; to ve le oni, ki ga ne gleda le skozi očala plitvih časopisnih poročil, temveč ki gre k njemu in se na lastne oči prepriča o njegovem neznošno bednem stanju. Ali naj pustimo to kot kruh dobro ljudstvo v odločilnem trenutku na cedilu? Ne! Tega ne bomo storili! Odzvali se bomo njegovemu klicu, vstopili bomo v njegove vrste in se v isti fronti z njim borili za njegovo in svojo bodočnost. To je naša dolžnost. Dati moramo vse svoje zmožnosti, ves ogenj svoje mladosti na razpolago velikemu delu za dosego velikega ideala: Sreče vsega našega ljudstva! Pokažimo onim, ki so obupali nad bratsko vezjo med stanov in onim, ki so jo profanirali, da ta vez resnično obstoja in da prinaša samo koristi. Ogromni problemi, ki jih je treba rešiti, zahtevajo sodelovanje vse naše poštene inteligence, zahtevajo odločnih nastopov. Ti pa so lastni predvsem le mladini. Pri tej gigant-ski, že danes tako vroči borbi za preporod vsega jugoslovanskega ljudstva, v kateri stoji gibanje »Boja«, ki je tu in ki ga ni mogoče zanikati, akademiki ne moremo in ne smemo igrati vloge brezbriznega opazovalca. Aktivno moramo tudi mi poseči v kolo zgodovine — saj gre za srečo vsega naroda — gre za vse!

Odločni naši tovariši borci, ki so prestali najtežje izpite v krvavi šoli svetovne vojne, ki vsak dan sprašujejo po mladini, nas bodo z veseljem sprejeli medse, dobro vedo, kaj je mladina! Tovariši akademiki, ki še niste v naših vrstah, opustite vse pomisleke in pomnožite število akademske

Zbor v Škofji Loki

Sijajno nedeljsko jutro, kakršnega že ni bilo lep čas. Naval na vlake: Ljubljancem žare obrazi, na vse strani hite, najbolj pritiskajo pač na Gorenjsko. Na postaji v Škofji Loki svira godba in pestra množica valovi: Sokoli na vlak, na zlet v Kranj, drugo tišči ven s perona. Pred postajo stoji kordon kmetijskih fantov na konjih, ves v zastavah in pušljicah. Pričakati so prišli delegate »Boja«. Autobusi, kolesarji, ljudstvo, pa škofjeloška godba.

Bojevniki na zboru v Škofji Loki

Proti mestu maršira »Boj«; spredaj težka konjica z državnimi zastavami, za godbo močna četa (bataljon) mož in fantov, ki jim poveljuje bojevniki Hafner Lovro. Tem sledi nepregledna kolona kolesarjev, kolesa ozaljšana z narodnimi trakovi. Pred mestom dohitijo sprevod tovorni avto borcev Kranja in okolice s predsednikom Česnom in tajnikom Hamom v kroju. V strnjenih vrstah zavije »Boj« v mesto. Ulice v zastavah. In »Boj« maršira: kmetje, delavci, obrtniki, meščani, mladina! To je »Boj«.

Kaj takega Škofja Loka še ni doživela. Pač, samo enkrat, pred mnogimi leti, pravijo, je bilo zbranega toliko naroda. Vendar pa tedaj ni bilo te pestrosti in tega soglasja. V župni cerkvi maša za padle. Pridiguje domači kaplan g. Demšar: o Makabejskih bratih in bojovníkih. Duhovno opravilo spremlja godba na koru pod vodstvom kapelnika tov. Matka.

Po cerkvenem opravilu se zgrinja množica na glavnem trgu. Govorniki, zastopnik oblasti in gostje zasedejo govorniški oder —

govorni avto. Ogromna množica, blizu dva tisoč mož in fantov, čaka mirna, disciplinirana. Tov. Rupar, predsednik bojevnike skupine, otvori zbor in poda nekaj uvodnih misli. Tišina, iz neme množice ni odmeva. Predlaga vdanostno brzojavko kralju, množica zagrmí: »Živijo kralj!« Sledi državna himna. Nastopi Matičič. Dvogovor z množico. Govornik stavlja rezka vprašanja, zbor odgovarja kratko in trdo. — Šifrar govori. Na oknih nad govorniki se sklanjajo zapisovalci nad

svojimi papirji pa naglo zapisujejo. Kdo ve, če vse točno tako, kot je izgovorjeno. — Šturm nastopi. Zapisovalci podvoje svoje vestno delo. Toda množica se za to reč ne meni, ona samo posluša, pritrjuje, se smeje, ploska. Na koncu govori še Ham v imenu borcev Kranja in okolice. Nato predsednik Rupar zbor zaključí.

A množica se obotavlja, obstopa govornike, jim zabijuje: »Le tako naprej, po pravi in pošten poti, mi smo vsi za vami. Gorje pa vam, če bi nas hoteli zavesti na kako stransko pot!« Potem so se zadovoljni razhajali. — Velik dan za Škofjo Loko, so govorili, praznik, kateremu na čast so ljudje odedili in porabili hiše ter spekli potice. Praznik novega časa, praznik prebujenja.

Popoldne so si gostje ogledali zanimivosti mesta ter odšli na pokopališče k vojnemu spomeniku. Svež venec z napisom »Bojevniki svojim padlim«, ki ga je položila tamošnja skupina bojevnikov. Spomenik je odličen, pristrčen: slovenska mati plaka.

Veliki tabor bojevnikov v Trbovljah

Trbovlje so doživele v nedeljo 17. t. m. zopet veliki dan, ko se je izkazalo, da so rudarji, ti izmozgani trpini, enodušno manifestirali za enotnost in pravičnost našega bojevnikega gibanja. Že na soboto večer se je črna dolina zganila, ko je zaplaval ognjeni zubelj velikega kresa na prijaznem holmu pri Sv. Katarini nad Trbovljami. Grom dveh težkih možnarjev je pretresel ozračje, da je dolina že v svojem mrtvem snu prisluhnila. Jutro pa je v svoji prvi solnčni zarji po večtedenskih deževnih dneh radostno pozdravilo stare izkušene borce in bojevnike v črnih revirjih. Ob 8. so se med zvoki godbe kot ena udarna sila začele pomikati bojevnike le-gije v strunnem koraku proti Sv. Katarini na veliki tabor bojevnikov. Do pol 10. ure je

garde v ljudskem pokretu »Boja«, da bo mo skupno z našim kmetom in našim delavcem krepko soustvarjali pri iskanju novih potov, ki naj vodijo v lepšo in boljše bodočnost naše velike domovine Jugoslavije! Akademiki, člani »Boja«.

bilo že zbranih na tisoče borcev, da po zgledu svojih pradedov dajo duška v boju za staro pravdo.

Ob pol 10. uri je bila peta sv. maša za padle vojne tovariše. Pri tem svetem opravilu je tudi sodeloval pevski odsek bojevnikov pod vodstvom pevovodje požrtvovalnega strokovnega učitelja g. Metoda Skorjanca.

Točno ob pol 11. uri je otvoril zbor nam vsem spoštovani in vrli in neumorni tov. predsednik skupine gospod profesor Miroslav Ratej. Uvodoma je razložil trenutni položaj našega pokreta, poudaril naše vzvišene cilje za spravo, medsebojni mir, poštenje in pravičnost. Predlaga, da se odpošlje s tega mesta vdanostna brzojavka Njegovemu Velikaustvu kralju Aleksandru: 5000 borcev bojevnikov zbranih pri Sv. Katarini nad Trbovljami, prisegamo Vašemu Velikaustvu nemejeno zvestobo in vdanost. (Borci navdušeno vzklikajo kralju.) Nato so vrli naši pevci zapeli pretresljivo žalostinko »Oj Dobrdo«, vrta steklarska godba iz Hrastnika pa je zaigrala himno.

Kot prvi nastopi govornik Zagorske skupine tov. Slanin, ki se zahvali za udeležbo trboveljskih tovarišev na taboru pri Sv. Urhu. Spominja se v nadaljnjem izvajanju padlih tovarišev, ki jim je postavljen na trgu v Trbovljah, kot večni spomin, velečastni spomenik. Dotakne se splošne gospodarske krize, katera v največji meri tlači steber države, t. j. našega kmeta in delavca. Zato je neobhodno potrebna skupnost in solidarnost v naših revirjih in to vseh slojev, ker samo, če se bomo medsebojno razumeli in spoštovali, nam je obstoj mogoč. Ko se danes v teh resnih časih usoda tako kruto igra z nami je naša sveta dolžnost, da si podamo roke in da kot brat bratu pozabimo vse stare strankarske grehe, strnemo naše vrste, združimo naše sile, priskočimo drug drugemu na pomoč in zmagali bomo. (Za njegova izvajanja ga zbor burno pozdravlja.)

Drugi govornik, tov. Kozina iz Ljubljane je med drugimi izvajanja podal jasno sliko, kaj smo in kaj hočemo, in je žel prav tako viharo odobravanje.

Tov. Kafol je obrazložil naše gospodarsko stanje. Kmet in delavec si ne vesta več pomoči. Prišel bo čas in dan obračuna za vse pregrehe, storjene nad našim trpečim narodom. Vprašam vas s tega mesta. Ali naj sedaj, ko smo že pričeli to gigantsko delo proti vsemu zlu, odnehamo? (Tisoč in tisočglavi zbor je zabučal kot en soglasno: »Nikdar! Borci, naprej, mi smo za vami, mi vsi, prav vsi!«) Takega vzklika še ni nikdar doživel zeleni holm Sv. Katarine.

Burno pozdravljen je končal tov. Kafol z vzklikom: Borci v zbor!

Četrty govornik tov. Florjančič je že z uvodom napravil na zborovalce mogočen vtis. Prišel je nekako takole: Tovariši in prijatelji rudarji! Zopet mi je dana prilika, da govorim onim, ki so od vseh pozabljeni, samo od nas bojevnikov ne. Bratje v Trbovljah, v tem kraju nepopisne bede in gorja, v rojstnem kraju najhujših socialnih krivic in kapitalističnega nasilja, je naša poštna beseda zbežanemu rudarju vlila novega poguma. Prešinila vas je, dragi tovariši, moč duha, prevzela volja do zmage, kakor jekleni nepremagljivi stebri ste se strnili v strumne vrste in zaklikali sveto: Mi korakamo v boj za staro pravdo vseh produktivnih stanov našega naroda. Tovariši rudarji! Vsi bojevniki, ki zborujejo na drugih taborih, vam kličejo iz srca globin svoj tovariški bojevniki pozdrav! Trboveljski zbor 13. V. je bil prvi vrh, raz katerega smo vsi bojevniki uzrli svoj cilj, da končno zmagamo. Vem, da je pot še dolga, toda točno vemo, kam drži. Zavedamo se pa tudi, da nas ne bo nihče več spravil s te poti. Vsak bojevnik je kakor svetí Jurij na konju, ki gre z ostro sulico nad strankarskega zmaja s celo vrsto glav, od katerih je ena črna, druga bela, tretja zelena itd. Da tega zmaja z ostudno glavo premagamo na notranjo osvoboditev našega naroda, na okrepitev naše Jugoslavije in čast našemu skrbnemu vladarju, v to nam pomagaj Bog in sreča junaška!

Preden je tov. preds. M. Ratej zaključil veliko zborovanje, je apeliral na zborovalce na mirni razhod in da poneso naš bojni klic naprej: »Naj živi Boj!« Popoldanska zabava v prosti naravi je potekla mirno, med sviranjem nad vse požrtvovalne steklarske godbe iz Hrastnika. Skupina bojevnikov se tudi tem potom zahvaljuje vsem sosedom, ki so šli prireditvi na roke in pomagali do lepega uspeha. Hvala!

Zbor v Novi cerkvi. Preteklo nedeljo se je vršil tu velik zbor borcev. Navzočih je bilo 1200 ljudi. Podrobno poročilo prihodnjič.

JAVEN POZIV. V dnevnem časopisju se je pisalo o zatiralcih in preganjalcih naroda in posameznikov na način, ki zahteva razjasnitve. Vsem je znano, kje je treba iskati te gospode, kjer se počutijo domače. Treba pa jih je brez pardona iztrebiti tudi iz poštnih družbe, če se je kateri tja vrnil. Nam bo resnično ustrezno, če zremo za katerega. Zato pa: na dan z imeni in dokazi!

Triumf borcev v Rajhenburgu

Koncem tedna. Povsod praznično razpoloženje, vse v pričakovanju velikega dneva. Priprave za zbor borcev se vrše v mrzličnem tempu. Iz vseh krajev najavljena ogromna udeležba. Ljudstvo pričakuje nekaj velikega, odrešenje prihaja. Poštenje in pravica sta na pohodu. Zmagala bosta.

Petek: Na prostoru, kjer naj se zbor vrši, zamrgoli krdelo mož in fantov borcev. Krampi zapoje svojo trdo pesem in kmalu so vkopani ponosni mlaji, ki naj svedočijo silno moč in ponos borcev.

Kakor uničujoč blisk, šine novica: »Zbora ne bo, prepovedan...« Ljudstvo komaj verjame.

Na vse strani hite kolesarji, da javijo najavljenim množicam, da je zbor prepovedan, naj ne pridejo.

Nedelja: Vkljub temu, da je bilo na vse strani javljeno, da se zbor ne bo vršil, so vse ceste kakor veletok. Iz vseh strani vro silne množice v Rajhenburg. Množice pa gredo mimo, mrkih obrazov, tja gori na grič, v ponosno Marijino baziliko, kjer se vrši najsvetejša daritev za padle vojake, ter prisluhnejo ognjevitemu govoru tov. vojnega kurata Bonača. Hvala Vam, tovariš Bonač, za resnico. Tudi naše srce je polno občutkov: »Dovolj krvi, dovolj žrtev, dovolj denuncijantstva in ovadustva! Sloge, pravice in poštenja hočemo!« Po cerkvenem govoru zapoje

moški zbor žalostinko v spomin padlih vojakov, nato maša zadušnica. Med tem časom se od vseh strani zgrinjajo množice borcev, da s tem manifestirajo za pravico in poštenje. Vse dolnje Posavje se zbira v Rajhenburgu. Na vseh koncih in krajih, povsod ob cesti čete kolesarjev, kateri so celo v obilnem številu prišli iz Trbovelj. Povsod pa najvzornejši red in disciplina, tako da orožništvo, ki je bilo v pripravljenosti, ni imelo nikjer najmanjšega povoda intervenirati.

Čeprav so vsi, od blizu in daleč došli borci z mrkami obrazi vzeli na znanje, da se zbor ne bo vršil, so se razšli v vzorni in strumni disciplini, nekateri so se pa zadržali v nekaterih bližnjih gostilnah, prepevajoč domoljubne pesmi, ter tudi zapeli v čast našim padlim tovarišem pretresljivo žalostinko »Oj Dobrodo...«

Tako je bil pretečeno nedeljo v Rajhenburgu nemi zbor borcev, ki je več povedal, kakor bi povedali vsi govorniki. Pravi resnični triumf borcev. Vsak, ki je to videl, je spoznal, čigava je bodočnost, tudi tisti, ki dosedaj še tega niso verjeli.

Vam, dragi tovariši, ki ste prišli, čeprav je bil samo nemi zbor, iskrena tovariška zahvala! Podprli ste nas v naši borbi za pravico in poštenje!! Na svidenje!

Fabjančič Avgust.

Janko Čuček:

Fantje vkup . . . !

Ko gledamo po naši lepi domovini zadnje čase, se nam srce nehotе smeje ob pogledu na velike množice ljudi, razgibane in navdušene, ki hite pod naš prapor. V pol leta je zajel pokret naše kraje kot pomlad.

Zlasti pa navdaja nas mlade ljudi ta pokret z vse drugačnim veseljem. Mi čutimo, da je naša doba na vidiku. Bojzljivejši med nami ugibajo še, če bo res tudi za nje mesta v novi bodočnosti — pogumni z zavestjo stopamo zraven ter se učimo od naših voditeljev, da bomo prevzeli pokret, ki kliče ravno nas mladih ljudi, v svoje vodstvo — in s tem vred tudi vodstvo naše usode. Kdo nam je ustvaril ta pokret? Kdo je bil začetnik?

Duhovito je povedal naš Vidmar, da je bil glavni, seveda neprostoVOLjni začetnik pokreta prosluli Staviski. Toda pripravljali so ga tisti »zaslužni« ljudski voditelji — po vsem svetu, to poudarim, da ne bodo zopet preveč užaljeni naši domači patentni voditelji — ki so v svoji sreči pozabili, kako so prav za prav prišli do vsega razkošja, ki jih je obdajalo

Sami starejši, častitljivi gospodje so to. Marsikomu sive lasje; v hudih trenutkih, ko je šlo za to, ali se bo špekulacija posrečila ali ne, je pobelil čas njih premordne glave — marsikdo je vobče spoštovan mogočen gospod, ki s hladnokrvnostjo zre na trop pretepajočih se epigonov okoli sebe. Nas mladih ljudi pa med njimi ni. Kar je čisto naravno in nobena naša zasluga, seveda. Saj še nismo toliko stari, da bi to mogli!

Toda splošni zastoj gospodarstva in javnih uprav je opozoril svet, da tako ne more iti več dalje. Začela se je borba dveh svetov — starih, posejanih in mladih, upajočih. Razlika v borbi je v številu udeležencev. Starih, posejanih je namreč neprimerno manj kot mladih. In tako bo bojni plen razdeljen na neprimerno manjše dele, kot je razdeljen sedaj — na tako male dele, da bo imel vsak toliko, kolikor mu po pravici gre. Jasno je, da se napadna skupina krčevito bori. Ima mafijo, ima svojo preizkušeno prakso. Ima svojo materijalno moč.

Nima pa one mladostne prožnosti in poleta, kot ga imajo napadalci. Nima one trdne vere v

zmago, katere so prežeti napadalci — kajti to je namreč prav vse, edino orožje, s katerim hitijo legije vedno novih borcev v boj. Drugega nimajo. In njih številčna premoč sliči pač marsikdaj premoči srednjeveško oboroženih tolp proti moderni strojnici...

Toda, kot vidimo, je to orožje dovolj jako. Trdna vera v uspeh, zaupanje vase, ki preveva nas vse borce — zavest, da se borimo za pravico in poštenje — to nas jekleni in bodri. Koliko nas je bilo, ko smo začeli pred pol leta migati? Mala peščica navdušenih, kremenitih ljudi v slovenski prestolici se je zbrala ter napovedala boj svetovni hidri, ki ima svoje ogranke tudi pri nas. In njihova trdna vera jim prinaša uspeh za uspehom.

Mi mladi ljudje smo stali nekoliko ob strani. Novo nam je bilo, kar smo slišali — drzne besede so nam prišle, toda svarila starih ljudi so nas zadrževala od dejanj. Ko sem slišal prve zборе, sem obstal — takih jasnih odločnih besedi nisem upal slišati. to zahteva navadne elementarne pravičnosti, ki je žalibog pri nas nekoliko na oddihu v neznanem kraju, sem se oklenil pokreta z vsem srcem. Smejali so se mi, katerim sem govoril o naši stvari: češ to je fantazija vas mladih ljudi, ki hočete z glavno skozi zid!

Moja trdna vera pa je dejala, da ni tako. Vidim, da je vstala naša, v prvi vrsti naša doba, doba mladine: ne one pomehkužene, ki se lovi za ženskami, ki nori po tekmah in se izgublja v mračnem malkontentstvu raznih tujih ideologij — doba naših slovenskih, jugoslovanskih fantov je to, ki se nam bliža z rapidno naglico, ki nam zori vedno svetlejša na obzorju. Kaj je to, naš pravi fant? Kje je on? V naših vrstah ga bomo našli. To je tisti, ki čuti, da je njegov čas tukaj, da je njegova bodočnost v njegovih lastnih rokah.

Ko danes vidimo, kako se kot požar širi naš pokret po prelepi slovenski zemlji — ko gledamo nebrojne vrste, hiteče pod naše prapore, iščemo prav posebno med njimi naše mlade ljudi — fante in može. Nje, ki so v cvetu svojih let držali težko ogroženo mejo na Soči in drugje — nje, ki nam bodo v slučaju vihré zopet branili kralja in domovino. Vidimo njihove goste vrste, ki se zlivajo v eno samo veliko »BOJ«-evo reko, vidimo njih jasne obraze, ko z zaupanjem v srcu hite na okup ob bitju platzvona.

In med njimi vidimo tudi naše fante.

Naš cvet! Ti nam vzrasti v mogočno drevo, ki bo varovalo v svojem varnem okrilju celo državo hudobnih nakan — ti cvet našega rodu, ki živiš v njegovi sredi, Bog ti daj moči in vere! Nova doba — nova pomlad je zunaj, ki daje, da kliješ v silnih, čudovitih barvah, da kliješ nezadržan in neustrašen. Na našem čelu plapolaj prapor mladine — z rožami prepleten, z zelenjem ovit — za njim pa hite pomlajeni vsi stari in mladi borci, ki so zadobili zopet vero v svojo bodočnost — ter zgrabili zopet za orož-

je za bran domovine pred sovražnikom. Ni naš tuj sovražnik na vidiku, lasten, v naši sredi je, ki nas duši in tepta v zemljo, iz katere smo izšli. Proti njemu hitijo nebrojne čete v boj — proti njegovemu mogočnemu, ves svet omračujočemu duhu, ki gigantsko vlada nad dejanjem in nehanjem vseh narodov.

Duh nepoštenosti, hudobije in zločinov!

Naša bodočnost, mi mladi ljudje, ni rožnata. Nobena vejica nam ne raste, na kateri bi pogajal še tako skromen popek naše sreče. Brez upa stojimo in čakamo apatično svoje usode. Pozabili smo, da si moramo srečo priboriti sami, da ona ni vlačuga, ki bi se dala z denarjem prisiliti na uslugo. V malodušnosti klonemo. Nad nami pa hiti stara miselnost naprej in se opaja nad našo nemočjo.

Tako je bilo, vi fantje — toda sedaj je konec tega. Sedaj pa zgrabimo mi za delo in si zavijajmo rokave! Zopet težka kladiva v roke in kujmo srečo, da nam zasije lep dan našega vstajenja! Bogata država smo, brezmejni so naši zakladi, po katerih se cede sline vsem izžetim sosedom, kjer se marsikaj nagiba h koncu, toda sredi vsega stojimo kot lačni pred zaklenjeno kaščo brez ključa v roki. Stojimo in zabavljamo nad onim, ki je odnesel ključ — nihče pa se ne domisli v svojem malodušju, da bi odprl kaščo brez ključa.

Mi udarimo ob skalo, da nam priteče živodnelni studenec — mogočno, doneče, da prisluhne cela domovina in zaživi ves narod v novem upu. Naš čas je tukaj,

Fantje, skupaj! Zdaj imamo mi besedo!!!

Čas nam jo je dal — vzemimo jo, da ne bomo krivi svoje nesreče in propasti. Kdor si noče pomagati sam, mu ne pomaga ne Bog ne vrag — izgubljen je. Ne čakajte, da vam bodo naši zaščitniki in pokrovitelji odprli pot v nebeško kraljestvo, katerega sami nimajo za vas, ampak le zase pripravljene. Ne prodajate svojih duš za kosček kruha — tukaj vam nudi domovina pošteno vaš del, ki vam po vseh zakonih gre — samo brez dela ni jela! Stopite zraven in delajte z nami! Mi smo nov rod, ne oni, ki sedaj vedri nad nami ter stojijo z eno nogo že v grobu. Mi imamo svojega vrhovnega komandanta in njegove zveste vodje, ki so s svojim neustrašenim delom začeli graditi našo bodočnost, ki je mi v svoji malodušnosti in slepoti nismo mogli. Ne mračne ideje vseh mogočih svetovljanskih strui, ki se rušijo druga za drugo in ki zastrupljajo naš rod — tu imamo domačo stvar, kot je domač kruh in naša voda — pred nosom nam je. Samo sezite po njej! Ne oklevajte, kot oklevajo še stari, ki šele ugibajo, ali bi ali ne — ker vidijo najprej koristi in potem šele duha novega časa. Ne čakajo vas korita in razkošje — čaka vas pa kos poštenega kruha in gotov obstoj.

Kdor pa mladih okleva, čaka med staro in novo dobo, ga bomo izpljunili kot Gospod v svetopisemski prispodobli. Kdor noče sedaj sam, ga potem ne vzamemo mi medse. Ker nismo

Obrestna mera je postala zlo

»Zadružni vestnik« z dne 15. t. m. je objavil sledeči članek:

Večina bilanc naših gospodarskih obratov izkazuje za lansko leto večjo ali manjšo izgubo. Največji vzrok zgub je, da dela velik del našega gospodarstva z najetim kapitalom, za katerega mora plačevati visoke obresti. Obresti pa niso samo največji, temveč so tudi najmanj upravičen vzrok, da naše gospodarstvo hira, čeprav ima sicer dovolj pogojev za uspešen razvoj. Toda ne samo neopravičen, temveč tudi najlaže odstranljiv vzrok so obresti. Predvsem denar in kredit sama na sebi nista produktivna, zato je cerkev že ob nastanku kreditnega gospodarstva naravnost prepovedala obresti kot oduško dajatev; dalje obresti niso neobhodno potrebne za obratovanje kakor n. pr. stroji, zemlja, zgradbe, delo itd.; končno pa so obresti nagrada upniku, ki ne doprinaša nikake protivrednosti, ki torej nič ne ustvarja, temveč samo čaka, da mu dolжник »v potu svojega obraza« zasluži obresti.

Kljub cerkveni prepovedi je vendar prodorlo obrestovanje kreditov, zakaj brez primerne nagrade lastnik ni hotel vložiti ali posoditi denarja. Obresti so torej vsaj v načelu upravičene le kot nagrada za izkazano zaupanje in kot riziko-premija (= odškodnina za nevarnost, ki jo prevzame upnik s tem, da nekomu drugemu zaupa svoj denar za posel, ki ga slednji bo ali pa tudi ne bo izvršil uspešno in spretno). Zato velja pravilo: visoka nevarnost — visoke obresti, visoka varnost — nizke obresti. Po tej logiki bi zdaj v krizi, ki pomeni visoko nevarnost, morale biti obresti visoke. Toda ker prav obresti najbolj zvišujejo nevarnost, je treba to pravilo obrniti in priznati, da nizke obresti znižujejo, visoke pa zvišujejo nevarnost.

To velja vse dotlej, dokler traja kriza, dokler torej dolžniki ne morejo zaslužiti visokih obresti. Prav tako zdaj tudi ne more veljati pravilo, da je blago (denar) drago, kadar ga manjka, saj je blaga (denarja) dovolj, le zaupanja ni. No, to je pa idealna dobrina, ki naj se z njo ne kupuje. Evo par dokazov:

Pri rokah imamo par bilanc industrijskih podjetij. Štiri podjetja so izkazala Din 2.213.000.— zgube, obresti za kredit pa so plačala Din 4.592.000.—. Ako bi delala samo z lastnim kapitalom, tedaj bi lahko izkazala par milijonov dobička, odnosno bi v obliki kredita investirani kapital donasal okrog 5 %; tako pa kaže, da bodo na eni strani podjetja s časom izhiral, na drugi strani pa bo upnik zgubil svoj kapital — kredit, ker računa zdaj previsoke obresti. Obresti za te kredite znašajo namreč dobrih 10 % na leto. Par bilanc podjetij, ki delajo samo z lastnim kapitalom, pa izkazuje par milijonov dobička. Pri teh se obrestuje vložena glavni- ca po 4 % do 6 %. Ako bi delala s tujim kapitalom, bi pa tudi ta izkazovala enake zgube kakor preje omenjena. Tako sliko kažejo industrije, ki so dobro zaposlene. Koliko slabšo sliko kažejo šele kmetijski in obrtniški obrati, ki ne morejo prodati svojih izdelkov niti polovico ceneje kakor pred 4 leti. Dasi žal kmetje ne vodijo preglednega knjigovodstva, da bi mogli pasivnost nedvomno dokazati, vendar mirno lahko trdimo, da ogromna večina kmetij zadnja tri leta ne donša (zasluži) nikakih obresti za izposojeni denar. Ako bi kmetijstvo v isti meri delalo z najetim kapitalom kakor industrija, tedaj bi bil splošen bankrot neizogiben. Jasno je pa že danes, da ogromno število kmetov ne bo moglo plačati obresti, ker jih upniki pripisujejo glavnici. Zelo koristno bi bilo če bi kdo sestavil točen pregled o donosu vseh panog gospodarstva o višini investiranih kredi-

tov in pripisanih obrestih. Slika bi bila gotovo porazna. Po približni cenitvi so samo denarni zavodi investirali v slovensko gospodarstvo okrog 3000 milijonov dinarjev, od katerih zaračunajo blizu 250 milijonov dinarjev obresti na leto. Dasi je donos posameznih gospodarstev zelo različen, vendar dvomimo, če je ostalo zadnjih par let za te obresti polovico predpisanega zneska, najbrže komaj tretjina.

Na drugi strani vidimo, da ta denar ni last denarnih zavodov, saj imajo ti tudi vlog, torej najetih sredstev 3 milijarde, dočim imajo lastno imovino (glavnice in rezerve) investirano v poslopih, vrednostnih papirjih in pod. Za ta denar pripisujejo vlagateljem dobrih 150 milijonov dinarjev obresti na leto. Razlika gre za režije, davke, odpise in podobno, čeprav je vse to že zelo znižano in se še znižuje. Še precej točna statistika kaže, da so po vojni samo s pripisom obresti narastle vloge za dobro milijardo dinarjev. Gornji zgledi pa kažejo, da gospodarstvo te milijarde ni zasluži, da so torej bile obresti ves čas previsoke. Kaj sledi iz tega? Da uničujemo (konsumiramo) kapital (tudi vloge) s tem, da ga spreminjamo v »nepride-lane« obresti. Končno bi moglo biti vseeno, ali dobe vlagatelji v letih krize nazaj samo svojo vloženo glavnico, ali dobe obresti, pa zato za toliko nižjo glavnico, če bi bilo to brez vpliva na gospodarstvo. Toda gori smo videli, kako usodne posledice povzročajo previsoke obresti.

Preden pogledamo, kaj je treba ukreniti zoper obrestno zlo, naj ugotovimo še, kako je prišlo do njega. Na dva načina. Na eni strani so denarni zavodi tekmovali, kateri bo z visokimi obrestimi pritegnil čim več vlog, na drugi strani pa so se naši varčevalci, tudi veliki, navadili vlagati svoj denar na knjižice proti gotovemu obrestovanju, namesto da bi denarni zavodi z nizko obrestno mero pri-

tegnili samo male vloge, veliki vlagatelji pa naj bi na svoj riziko investirali kapital neposredno v industrijska podjetja v obliki udeležbe. Tako bi na eni strani denarni zavodi lahko nudili gospodarstvu cenen kredit, na drugi strani pa bi bila podjetja dobro fundirana z osnovnim kapitalom in bi tako nudila denarnim zavodom tudi zadostno varnost za kredite. Tako postopajo v vseh razvitejših, zlasti pa v zapadnih državah in do tega mora priti tudi pri nas, če bomo hoteli vsaj v bodoče bolje voziti.

Toda trenutno niso toliko nujne reforme, ki bodo učinkovale šele v bodoče, kolikor pa ukrepi, ki naj ustavijo propadanje kapitalov, ki so v obliki vlog in kreditov vloženi v naše gospodarstvo. Uredba o maksimiranju obrestne mere nudi denarnim zavodom možnost, da znižajo obrestno mero na oni odstotek, ki je v sedanjem času primeren. Ker nam je račun pokazal, da so sedanje obresti previsoke, zato se pravi, da jih znižajmo na polovico sedanjih, torej za vloge na 2—3 %, sedaj znašajo 4—5 %; za kredite pa primerno donosu zadolženih podjetij. Da je to ne samo potrebno, temveč tudi lahko izvedljivo, to nam dokazujejo tako ukrepi zavodov, ki so šli pod zaščito, kakor tudi inozemstvo. Nekateri zavodi so predlagali 2 %, drugi 2 1/2 %. Tretji 3 % obrestno mero za stare vloge. Večina naših vlog se torej že zdaj ne obrestuje čez 3 %. V zapadnih državah pa znaša obrestna mera za vloge 1—2 1/2 %, v severnih pa tudi le malo več, odnosno precej manj kakor pri nas. In vendar so to bogatejše in bolj konsolidirane ter bolj stare države kakor pa je naša.

Prenehajmo torej z jadikovanjem in poj-dimo trezno in pogumno na delo, da rešimo pridnemu varčevalcu milijardne prihranke, gospodarstvu pa ustvarimo glavni predpogoj za nov polet! !

Fran Trček.

koristolovci in avanturisti, zato ne obljubljam nobenih nagrad, ampak samo pravice in dolžnosti, katere mora vsakdo poznati napram svojemu rodu, kajti ne more veja proti drevesu in ne kamen proti skali.

Tako bomo postali tvorci nove svoje domovine, v kateri se nam ne bo treba tresti za svoj košček kruha, v kateri bomo živeli močni na zunaj in složni med seboj — svojemu rodu v korist, svojim sosedom v spoštovanje. Kdor pa bo ob strani stoječ premišljeval, kje je njegova stran, bo sam kriv svoje pogube. Mi hitimo ne-

vzdržno in brez pogledov nazaj — pred seboj vidimo samo en cilj in ta je še daleč — zato nam je čas dragocen in vsak naš tovariš šteje za dva — kajti, kdor hitro da, dvakrat da, in sedaj rabimo celih ljudi, ki pridejo hitro in brez pridržkov.

Visoko plapolja naš ponosni bojvniški prapor — prapor naš mladih borcev. Daleč napokoli žari njegov plamen. Nihče ga ne izpregleda več danes. Kdor ga zataji, bo zatajil prapor in njegova vojska njega! —

Fantje, vkup...!

Podoba našega časa

Zgodovinar, ki se bo v daljni bodočnosti oziral nazaj na našo dobo, tako razburkano po nasprotujočih si gospodarskih interesih, tako razdrapano po brezobzirnem in nepopustljivem boju za obstanek med posamezniki, celimi družbami in državami, tako kaotično po raznolikosti svetovnih nazorov, katerih vsaki oznanja edino zveličavno resnico, bo kot značilno podoba našega časa moral poudarjati mobilizacijo vseh družbenih sil, usmerjenih v iskanje izhoda in rešitve iz današnjega nevzdržnega položaja. Borba med razredi in stanovi, borba med posamezniki in državami je obstojala, odkar se je pojavil človek na zemlji. Ta boj je oče vseh stvari, kakor je dejal efeški nadprijan Heraklit; brez njega bi ne bilo nadpredovanja, brez njega bi človeške energije tonile v strupeni močvari, ki je ne bi gibal kresanje idej in nasprotij, iz katerih se poraja dinamika socialnega razvoja. Boj je torej bil od vsega početka, bilo pa ni vstajanja mas in širokih narodnih kolektivov, ki se teh borb udeležujejo, mas, ki bi ne stale več pasivno ob strani in gledale brezbržno, kako se razne elite borijo za oblast, marveč dandanašnji te mase stojijo kot organizirana celota za neko elito in pod njenim vodstvom nastopajo kot aktivna enota v boju, ki naj odloča o njih usodi. Mase so se prebudile, iz pasivnosti so prešle k aktivnosti, iz trpnosti v dejavnost, iz stanja v gibanje. In to »vstajanje mas« je za našo dobo tako značilno, da je španski filozof Ortega y Gasset krstil po njem svoja družboslovna razmišljanja o obrazu naše dobe.

Marx je dejal, da so vsa dosedanja gibanja v zgodovini bila samo gibanja manjšin ali pa gibanja naperjena v korist manjšin. V proletarskem gibanju vidi Marx gibanje ogromne večine v korist ogromne večine. Kakor se nam zdi ta teza komunističnega manifesta v prvem delu sicer pravilna, a nepopolna, ker noče nič vedeti o zgodovinskem dejstvu, da so bila tudi gibanja, povzročena po manjšinah v interesu večine, tako netočna je v ocenjevanju proletarskega gibanja. Kajti tudi proletarsko gibanje je izšlo iz neke elite, ki je ta proletarijat razvnela in je bilo začetno v interesu proletarskih mas. Povsem zgrešeno pa je, istovetiti proletarsko gibanje z vsem narodnim organizmom. To pomeni istovetiti del s celoto in zamenjati sicer bistveno, a ne edini člen narodnega telesa s tem organizmom samim. To se pravi gledati nestvarno

in enostransko na naravno členovitost kolektiva in zanemarjati njegovo naravno raznolikost, ki se je organsko izoblikovala v zgodovinskem razvoju. In kakor vsebuje marksizem brez dvoma dragocen element za spoznavanje in vrednotenje človeškega dejanja in nehanja v zgodovini, tako se njegova enostranost in nestvarnost bridko maščuje nad njim samim. Mase instinktivno čutijo pravilno pot in so se odvrnile prav tako od propovednikov komunizma kakor od apostolov liberalizma prejšnjega stoletja. V nasprotju s komunizmom je bil liberalizem gibanje ekonomsko močne manjšine v interesu te manjšine same. Ker ni upošteval bitnih potreb celote kot take in je zamenjaval svoje koristi z interesom celokupnosti, se je preživel, prenehal biti aktivna činjenica sodobnosti in prešel dokaj neslavno v zgodovino, kajti v glavnem se baš njemu pripisuje krivda za krizo, ki jo danes preživlja človeštvo.

In tako je povsem naravno, da so se široke ljudske mase strnile okrog onih elit, ki so začele novo gibanje ne v interesu enega razreda, enega stanu ali pa celo svoje lastne klike, marveč v interesu narodne

Ing. I. D., Ljubljana:

Slovenski državni nameščenci v Jugoslaviji in praksa varčevanja

Se pod raniko Avstrijo je slovelo slovensko uradništvo po svojih izrednih zmognostih, svoji pridnosti ekspeditivnosti ter poštenosti. Vendar so bile politične razmere take, da so najvišja mesta le izjemoma zasedli sinovi slovenskega rodu, osobito pri vladi, kjer je bil samo en Slovenec — baron Winkler — predsednik. V splošnem pa se je kariera slovenskega uradnika nehala pri bivšem VIII., ali kvečjemu pri VI. čin. razredu. Le prav majhno je bilo število onih Slovencev, ki so bili vpoklicani v službovanje v razna ministrstva na Dunaju; pa ne vsled svojih sorodniških zvez, temveč le na podlagi svoje odlične kvalifikacije.

Politično se slovenski drž. nameščenci v bivši Avstriji prav za prav niso smeli udeleževati, ali pa so morali čez drn in strn s strankami, ki so podpirale vsakokratni režim. Priznati pa se mora, da so bili drž. uradniki Slovenci vedno objektiv-

celokupnosti, narodnega kolektiva kot živega organizma, v katerem se morajo harmonično razporediti in podrediti vsi njegovi členi. Mase so se naveličale večnega razpravljanja in pričkanja in zahtevajo dejanj; odvrnile so se od parlamentarizma, tipične tvorbe onega razreda, ki ga je Donoso Cortes imenoval »una clasa discutidora«; kar bi se po naše reklo: pričkarsko ljudstvo; odobrile so navidezno kršitev demokratičnih načel, ker so slutile, da gre v tej borbi za bolj popolno obliko demokracije, ki se brez začasnega uveljavljanja neke močne volje ne da ostvariti. Moderna tehnična in prometna sredstva so omogočila doslej nesluteno, v globino in širino segajočo organizacijo celega narodnega telesa in neposreden stik elite z masami. Po svoji notranji usmerjenosti in po svojem zunanjem izrazu nalikuje ta organizacija mas vojski na pohodu. Kakor je udarna sila vojske odvisna od zmognosti in avtoritete voditeljev, od strogega in nesebičnega izpolnjevanja dolžnosti, prav tako je uspeh današnjega gibanja narodov odvisen od brezhibnega funkcioniranja ustroja, ki potom podreditve in discipliniranosti omogoča ostvarjanje splošnih smotrov. In ne brez globokega vzroka se danes prevzemajo vojaški liki. Zmotno bi bilo misliti, da je vojna končala l. 1918. Današnja kriza duha in gospodarstva sega tako globoko, da nalikuje vojnemu stanju: vojna fronta se je samo premaknila, potreba vojne organizacije pa je ostala neizpremenjena. Uspeh gibanja organiziranih mas v borbi za pravičnejše družbene like je nerazdružljivo zvezan z avtoritarnostjo, v kateri preneha slednjič brezplodno večno disputiranje političnega parlamentarizma liberalne ere in se umakne plodnejšemu, po dejanjih opravičenemu pokretu v zaščito najvišjih interesov narodne celokupnosti.

Ris.

ni in niso reševali spisov iz strankarskih vidikov.

Po razsulu l. 1918. je začelo tudi slovensko državno nameščenstvo svobodneje dihati, saj je smelo zdaj brez pridržka izpovedati: Slovenec sem! Stavilo je takoj vse svoje moči v blagor novo nastajajoče domovine — Jugoslavije ter je storilo pri tem le eno napako: da je želelo službovati samo v Ljubljani, Mariboru in Celju ter se je branilo službovanja v — Beogradu. Baš pretežni del onega kadra odličnih slovenskih uradnikov, ki so službovali v centralnih uradih na Dunaju, bi moral pohiteti v Beograd in tam organizirati vso upravo, magari urejeno po »švabskem« (avstrijskem) sistemu. Ljubezno do nove domovine bi morala potisniti v stran večjo udobnost življenja v navedenih slovenskih mestih. Potem bi gotovo ne imeli zaznamovati toliko ponesrečenih upravnih poskusov, ki so nas veljali težke milijone...

Dasi je izpolnjevalo slovensko državno uslužbenstvo v Jugoslaviji v polni meri svojo dolžnost, vendar se njegove nade niso uresničile. Uradovanje s centralnimi uradi je bilo otežkočeno in naša nesrečna domača politika je rodila vsakojaka preganjanja: premestitve, vpokojitve, odpuste! Velika masa je bila udarjena z vedno manjšimi službenimi prejemki, ki so onemogočili stanu primerno, skromno življenje. Vzrok temu je — štednja!

Štediti, štediti in zopet štediti! To mora biti res parola vseh odgovornih činiteľev. Začelo se je pa na napačnem kraju, ker so se zmanjšali službeni prejemki državnih uslužbencev. Na noben način bi se prejemki poročenih državnih nameščencev ne smeli znižati pod 3000 Din, zakaj ta znesek je eksistenčni minimum, brez katerega je življenje, obstoj za poročenega drž. nameščenca nemogoč! Kako zadene vsakršno zmanjšanje službenih prejemkov take drž. nameščenca, ve povedati le oni, ki je to zlo občutil na lastni koži! Sto dinarjev manj, znači zmanjšanje porcij jedi, ki so že itak skromne, znači zmanjšanje odporne sile zoper bolezn, pa tudi delovne sile! Pri tem pada tudi kupna moč uradništva! Taka štednja tedaj nikakor ni na mestu in bi se ne smela izvršiti, dokler ne bi bila zopet uvedena zakonska zaščita najemnikov. V dnevnem časopisju čitamo, da so stanovanja v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu povsod predraga in da gre večji del službenih prejemkov za najemnine. In res je bil drž. nameščenec potisnjen v vrste proletarijata v istem trenutku, ko je bila ukinjena — na ljubo beograjskim hišnim posestnikom — stanovanjska zaščita. Koliko gorja je napravil ta nesocialni korak, koliko solza so potočile uradniške rodbine! Vse zaman, zmagal je močnejši.

Ena prvih nalog Narodne skupščine bi morala biti tedaj, da zopet uvede zakonsko stanovanjsko zaščito za gmotno šibke sloje, toda ne po famoznem načinu za službena stanovanja določenih najemnin, saj je v tem oziru država bolj papeška kot papež! In potem, ko bodo najemnine v skladu s službenimi prejemki drž. uslužbencev, naj pride šele zopetna regulacija plač, vpoštevajoč predvsem eksistenčni minimum, zakaj le zadostno plačano uradništvo in uslužbenstvo bo imelo doma res zdravo rodbino in veselje do dela!

Štednja naj se izvede čim prej tam, kjer je lahko izvedljiva.

Velik prihranek bi se tudi dosegel pri reviziji pokojnin. Znano je, da so bile radi prejšnjih žalostnih političnih razmer vedno po dve ali celo tri garniture uradništva. Kovčke gor, kovčke dol! je veljalo, žal, tudi za naše tovariše. In tako imamo veliko številno predčasno upokojenih, kojih pokojnine vprav po nepotrebnem obremenjujejo državni budžet. Dalje nešteto število onih, katerim so se štela v službeno dobo leta, prebita v privatni službi, kjer so se posamezniki udeleževali preje kot kondukterji električnih železnic, kot pekovski pomočniki itd. Tako imamo zelo mlade penzioniste, ki vlečejo svojo pokojnino prav po nepotrebnem. Končno naj omenim še vse

Po sončni Dolenjski

V četrtek zvečer, ko sem se peljal s kolesom skozi neki dolenski trg, je začelo deževati. Zato sem se ustavil v zadnji gostilni, že skoraj izven naselbine, da tu prenočim. Vstopil sem in si naročil okrepčila. Lačen sem bil in zato sem jedel, ne meneč se za ostale goste. Ko pa sem pospravil svojo kranjsko klobaso in merico okusnega cvička, sem si prižgal smodko ter se ozrl po sosedih. Za eno samo mizo so bili gostje, štirje po številu, drugi dve mizi sta bili nezasedeni. Ko sem si ogledal te štiri goste, se mi je bil prikupil star šivolas gospod, ki je bil zraven. Dolga, bela brada je dajala njegovemu licu izraz poštenja in ljubeznivosti. Prislunil sem in slišal, da govore o »Borcih«. Ker se je vršil ta pogovor pri kapljici vina ter je bil iskren in nepristranski, ga hočem objaviti, v kolikor se ga še spominjam.

Eden članov družbe je trdil, da mora imeti vsak današnji pokret močnega voditelja, kateremu naj narod slepo zaupa. Masa išče nekompromitirano osebo jasnih nazorov in železne energije, katera naj bi z jednako pestjo kresnila po trhlji hiši, da bi odpadlo vse, kar je gobavega in gnilega. »Borci« tega nimajo — tako je trdil možak — in zato ne bodo prišli nikamor.

Drugi član družbe — učitelj iz sosednje vasi, kot sem pozneje izvedel — ni bil tega mnenja. Trdil je, da je bilo že več pokretov, kateri so božansko čistili svoje voditelje in

katerim so leta in leta sledili z zaprtimi očmi, konečno pa so spoznali, da so bili njih maliki gnili in korumpirani. Povedal je konkretne primere, katerih tu ne bom navedel, saj so splošno znani.

Lepo je govoril ta učitelj. Videlo se mu je, da je »Borec« z dušo in telesom. Častil bi mu bil rad in že sem hotel prositi za dovoljenje, da bi prisedel, ko se oglasi tretji član družbe. Čeprav je bil obrnjen s hrbtom proti meni, sem vendar kmalu spoznal, da je precej vinjen. Govoril je neke nesmiselnosti, češ, da mora biti vsak preje član neke druge stranke, in šele potem (sam Bog ve, zakaj?) da ima pravico govoriti, sicer, da bodo vse te ljudi kratkomočno zaprili. Ako kdo kaj ve, naj toži rednim potom itd. Ker je bil njegov govor brez vsake logične podlage, ga nihče ni poslušal, nakar je sam počasi nehal in za mizo zaspal. Učitelj se je obrnil proti meni ter mi rekel: »Saj bi mu človek naravnost rekel, kaj je, toda zaprejo te kljub temu, če tudi poveš resnico.« Gostilničar pa je menil, da je škoda besedi: »Poprej naj plača, kar zapije, potem šele naj govori,« je dodal.

Ostali so bili zadovoljni vsak v svojo misli. Molč je prekinil šivolasi starček. Šele, ko se je oglašil k besedi, sem spoznal, da ima preko osem križev. Kot mi je pozneje sam povedal, je bil gimnazijski profesor v pokoji. Njegov glas je bil globok in mehak. Govoril je: »Vi ste še mladi in lahko greste za časom. Lahko ločite dobro od slabega in se potem z vso silo mladosti

vržete na pot, katero ste si začrtali. Pri meni pa ni tako. Jaz sem že star. Res, da sem bil tudi jaz nekoč mlad, toda tedaj ni bilo tega. Preprič je bil le med Slovenci in Nemci. Tu pa si kmalu ugotovil, kam je bil kdo nagnjen. Nekaj kreganja je bilo tudi med takratnimi liberalci in klerikalci, a to so bile le otročarije. Po časopisih smo se kregali, a zvečer smo skupaj tarokirali in ko je šlo za to, da oštejemo kakega nemčurja, smo zmeraj potegnili skupaj. Kar pa vi mladi ljudje danes počenjate, res ne razumem. Pravijo, da ima naša občina tritisoč ljudi, in ako bi vprašal te ljudi vsakega posebej, ali želi, da ostane Jugoslavija takšna kot je, ali bi raje videl, da pridemo pod Italijana, Nemca ali kaj jaz vem koga, stavim svojo sivo glavo, da bi ne bil nihče eden za spremembo. In vendar govori, da je v naši občini nad polovico protidržavnih ljudi. Ker sem tako star in moji možgani le počasi delujejo, bi me o tem kmalu prepričali, da mi ni zadnjič nekdo na uho povedal, da sem že tudi jaz v seznamu protidržavnih elementov, ker se zadnjih občinskih volitev nisem udeležil. Nisem verjel, da imajo moje stare kosti še toliko moči, da so ta udarec prenesle. Odkar sem se zavedel, sem imel vedno le eno srčno željo in ta je bila združitev vseh slovenskih bratov pod eno zastavo. »Od Urala do Triglava« naj bi postala ena sama mogočna yugoslavenska država. Delal sem na to in vlival to resnico v srce vsem svojim dijakom, kateri danes sede na važnih

mestih po vsej naši državi. Ker pa sem zadnjič smatral za nečastno, da bi bil oddal svoj glas onemu gostilničarju, katerega preteklost vsi poznate, so me sedaj proglasili za protidržavnega. Ko bi se Cankar le za hip prebudil, bi se razjokal nad to »Dolino šentlirjansko«.

Sedel je in solza mu je orosila temno oko. Zlati starček, sem si mislil, kako grenak ti mora biti pokoj, ko tvoja poštena duša ne razume hudobije današnjih dni.

Ko sem sedel v svoji sobi ter poslušal trkanje dežnih kapelj ob šipe v oknih, sem še vedno v duhu videl one štiri ljudi iz gostilne. Zdelo se mi je, da so le-ti slika slovenskega naroda. V šivolasem starčku sem videl vse one blage duše, one poštene slovenske ljudi, kateri niso niti v mislih zmogni grešiti, a so po naravi premehek, da bi krivčnika pobili. Učitelj je predstavljal bojevniški prepoved. Mož, kateri se ne ustraši niti hudice in bo dal svojo kri, da razžene zločinsko drhal. Oni tretji gost, kateri je sicer pošten, a se še ni popolnoma odločil, naj bi predstavljal one, kateri še kolebajo. Sicer pa je bil tudi ta še pred razidom družbe na učiteljevi strani. Četrty pa je predstavljal oni nesrečni del naroda, kateri blodi v temi. Legel sem k počitku, a skozi temno okno je še vedno gledalo solžno starčkovo oko ter govorilo o nešteti krivicah, katere se godijo širom naše lepe domovine. Zaspal sem in zasanjal sanje lepših dni.

one vpokojene ministre, ki prejema po-kojnino, ne da bi bili prebivi v državni službi za druge uradnike predpisano dobo. Tudi tu bi se prihranilo visoke zneske.

Doma in na tujem

(TEDENSKI PREGLED.)

Kongres pravnikov iz vse države se bo vršil — tako je sklenjeno — v Zagrebu meseca septembra. Bog zna, ali bo od tega svet kaj bolj pravičen?

V Bukarešti je na sestanku ministrov Male antante rekel rumunski min. predsednik Titulescu, da nasproti 6 milijonom madžarskih revizionistov stoji 47 milijonov prebivalstva Male antante. Sloga Malo antanto jači — nesloga bi jo tlačila, pravimo mi. Rekel je tudi, da ima Mala antanta rajše častno vojsko kot sramoten mir. Kadarkoli se bo kdo obregnil ob enega izmed članov Male antante, bo naletel na vse tri.

Hitler in Mussolini sta se sestala minuli četrtek v Benetkah. Sprejem je bil pompoz, nemara zato, da bi se s tem prikrija negotovost, ki je visela nad pogajanj med obema voditeljema. Za vsemi slavnostnimi napitnicami in ropotanjem bobnov pa je oba moža skrbelo to, kako bi se dal izjaloviti blok celinskih držav, ki ga snujejo prebrisan Francozi.

Dollfuss je zvedel, da sta se Hitler in Mussolini pri tem tudi pogajala za njegovo kožo in za usodo Avstrije. Zato je zapretil, da se bo priključil Mali antanti, če mu ne dajo mir.

Imperijalizem, to je tista bolezen, od katere trpita Hitler in Mussolini. Nekateri strokovnjaki pravijo, da bi bilo bolje, ako bi ta dva voditelja zvelika svoj gospodarski voz iz blata. Hitler in Mussolini pa dobro vesta, da bi tedaj, če zavladata nad drugimi narodi, le-ti izveliki na svoje stroške ta voz iz blata, če ne izlepa — pa zgrda.

Zoper plemstvo, ki je začelo stresati z glavo, je dvignila glas nemška mladina. Von Papen pa svari in opominja Hitlerjeve, naj se spominjajo pogodbe, ki jih veže s takozvanimi »reakcionarji« ali z lepšo besedo »konservativci«, češ da je Hitler le z njihovo pomočjo dobil oblast v roke. Videti je, da se nekaj kuha.

Hitler bi se rad sestel s Pilsudskim. Zato je šel nemški minister Goebbels v Varšavo, da vse pripravi. Ampak glej ga spaka, tam so se ga kolikor mogoče otrsali. Parado so mu sicer napravili, ampak ministrski predsednik je odpotoval, ne da bi ga bil sprejel, Pilsudski pa je imel zanj samo nekaj minut.

Nemčija je ustavila vsa plačila zunanjih dolgov, do 31. dec. 1935, češ, da bi se drugače njena zlata in devizna podlaga popolnoma izčrpala. Francozom in drugim za to ne gre v glavo. Čemu pa potem, pravijo le-ti, toliko izdajajo za oboroževanje.

Sredi Varšave so neznanci ubili poljskega ministra Pierackega. Baje zato, ker je bil za zvezo z Nemčijo. Zato sumijo dejanja žide in komuniste.

Tudi Parizu ni prizanešeno s peklenski mi stroji. Je to znak časa. Francozi so pameten narod, ampak nastavljanje peklenskih strojev, ki so se ga naučili od drugih narodov, ni pametno.

Zlato se zopet steka v zakladnici francoske narodne banke. Zlato kritje francoskih bankovcev znaša 79,16%. Pa vendar ni v državi ravnovesja. Menda zato ne, ker denar ni prav razdeljen.

V Italiji je bilo koncem maja t. l. 941.257 brezposelnih. Tuji opazovalci pa trdijo, da jih je še mnogo več. In to kljub mogočnemu programu za javna dela.

V Angliji so se oficijalni politični krogi — to je tisti, ki so na krmilu — vznemirili nad gibanjem angleških fašistov. Njihov vodja je Sir Oswald Mosley. Baldwin spravlja porast komunistov v zvezo s fašizmom. Če je to res, je težko reči.

Woldemaras, bivši diktator Litve, se je hotel znova polastiti vlade s pomočjo upornih oficirjev. Pa se mu je izjalovilo. Obsojen je na 12 let robije. Imel bo dovolj časa, premišljevat o minljivosti vsega posvetnega — če ga ne reši kdo izza zidovja ječe.

Albanija se bo postavila na lastne noge, ka-li. Odpovedala je službo vsem italijanskim vojaškim inspektorjem, ki so doslej krepko gospodarili po Tirani in Valoni. Kralj Zogu tudi priporoča v posebni poslanici varčevanje v drž. upravi ter pospeševanje trgovine in kmetijstva.

Arabija se modernizira. Za zimo 1935 bo po zanesljivih izjavah otvorena avtomobilska cesta skozi Irak v Meko. Namenjena je

To so za enkrat najeklatantnejši slučaji, na katere opozarjamo one, katerim mora biti na srcu štednja v državnem budžetu.

zlasti romarjem. Kjer so se doslej hadžiji mučili skozi peščene puščave na hrbtu hitrih dromedarjev, tam se bo oglašala hupa in bodo stale črpalka za bencin.

Vojne dolgove bi morale države dolžnice plačati Zedinjenim državam (USA) dne 15. junija. Zapadli obrok je poravnala samo Finska. Tudi znak časa. Amerikanci se kislo držijo.

22 milijonov dinarjev je znašala vstop v dvorano, kjer sta se pomerila na pesti šampiona Baer in Carnera. Prisostvovalo je 60.000 ljudi obeh spolov. Milijone so pobasali upniki, šampionoma pa so ostale krepke pesti in pa otekli nosovi.

Japonija se ne pripravlja samo za boj na morju, ampak tudi v zraku. Vojni minister zahteva zvišanje kreditov za nabavo zračnega brodivja. Japonija se pripravlja — na kaj, to bomo šele videli.

Rusija gradi prvi del južnosibirske paralele. To bo železnica, ki bo šla vzporedno z glavno sibirsko progo. Začenja se v Kartagi (Gruzinska republika). In se za sedaj do Akmolinska v Kirgiziji. Mnogi naši rojaki so živeli med vojsko v teh krajih.

Dopisi

Dol pri Ljubljani. Dne 1. julija se vrši pri nas zbor Borcev. Prosim pevec iz okolice, da se zglase eno uro pred zborom pri pevovalci. Zabavniku, da ponovijo pesem »Oj, Doberdob« in »Usliši nas«. Tako bomo na dostojen način počastili spomin naših padlih tovarišev.

Zagradec na Dolenjskem. Tudi pri nas se je pred kratkim sestavil pripravljalni odbor za ustanovitev »Boja«, v katerem sodelujejo možje dveh bivših strank Slovenije. A glej vruga, že se je oglašil neki gospod, da z »Bojem« ne bo nič v Zagradcu, češ, da nam ni potreben in da ga niso začeli pravi ljudje ustanavljati. Mi pa hočemo »Boj« ustanoviti, ker vemo, da bo to naše najboljšo orožje zoper strankarsko kliko, ki se hoče med nami ukoreniniti. Delamo mirno, a sigurno z navdušenjem, katerega bomo v kratkem pokazali. Bojimo se pa nikogar ne.

Ustanovni občni zbor krajevene organizacije Združenja borcev Jugoslavije v Mariboru.

Pripravljalni odbor krajevene organizacije Združenja borcev Jugoslavije v Mariboru je vložil že meseca februarja t. l. na banski upravi pravila organizacije v potrditev, katera so bila 6. junija odobrena. Takoj po odobritvi je pripravljalni odbor sklical ustanovni občni zbor mariborskega »Boja«, ki se je vršil 14. junija ob 20.15 v mali dvorani Narodnega doma. Da je vladalo za ustanovni občni zbor veliko zanimanje, je dokaz ta, da je bila mala dvorana nabito polna članstva. Predsednik pripravljalnega odbora tov. Franjo F. Perič je pozdravil številno navzoče tovariše, nato pa je predlagal udanostno brzojavko Nj. Vel. Kralju in pozdravno brzojavko banu dr. Marušiču. Prisotni so stoji navdušeno pozdravili ta sklep. Besedo je dobil nato tov. Vladislav Fabjančič, glavni tajnik in urednik »Preloma« iz Ljubljane. Nato sta podala tov. Kapus Vladiboj kot tajnik in tovariš Lenard Rado kot blagajnik obširna poročila. Pri debati, v katero so posegali z zanimanjem številni tovariši je stavil tov. ing. Gruđen vprašanje političnih dvoživkarjev (biti član JNS in član »Boja«) in je zahteval izstop bojnikov iz JNS. Tozadevno je pojasnil stališče »Boja« tov. Fabjančič. Nato je bil izvoljen novi odbor, ki je sestavljen tako-le:

Predsednik: Franjo Geč, predsednik Združenja invalidov.

Odborniki: podpredsednik dr. Janko Pihlar, zdravnik; blagajnik dr. Franjo Paulič, zdravnik; tajnik Drago Tratnik, zlatar; gospodar Andrej Semenčič, obratovodja; arhivar dr. Vladimir Kralj, profesor; 3 odborniki: Skušek Franjo, trgovec; Knez Franjo, brivski pom.; Deželak Franjo, šofer; 3 namestniki: Plamsišce Josip, teh. uradnik; Furlan Janko, učitelj; Krapša Alb., plačilni natak.

Nadzorstvo: Sax Hinko, Detela Stanko, Hrovat Rudolf, Spanger Vekoslav, Kramberger Fran; namestniki: Mr. ph. Šega Drago, Lah Jakob, Frelj Jože.

Ker je občni zbor uvidel potrebo in je delokrog mariborske organizacije jako velik in obširen, je predlagal predsedujoči v propagandni odsek sledeče tovariše: Malenšek Jože, Gnuš Miloš, Golob Friderik, dr. Vatovec Ivan, Lenard Rado, dr. Fornazarič S., ing. Gruđen, Artič Franjo, Frelj Jože.

Predlagani predsednik in odbor sta bila izvoljena z vsemi glasovi razen enega glasu proti. Sklepoma se je novi predsednik tov. Geč Franjo zahvalil vsem tovarišem za disciplinirani potek občnega zbora in pozval navzoče, naj z vsemi svojimi silami sodelujejo na mariborski organizaciji, ki naj bo po svojem obsegu ena izmed najmočnejših.

Boh. Bistrica. Zadnjega zborovanja »Boja« na Bledu se je udeležilo tudi večje število Bohinjcev. Govori delegatov so nas navdušili, da hočemo tudi mi ustanoviti organizacijo »Boj« v Bohinjski Bistrici. Najbolj pri srcu in najbolj nas je navdušilo to, da bo odklenalo lažnim nacionalistom, ki mislijo, da store največ za narod s tem, da denuncirajo poštenjake, zmerjajo deco z biki itd., kar najbolj čutimo mi v Bohinjski Bistrici, da bo odklenalo onim, ki so si vepili v glavo, da so samo oni državotvorni, da smejo samo oni vpiti »živijo« državi. V dobrem spominu nam je še lanski 1. december, ko so kralju in domovini vdani hoteli proslaviti ta lepi državni praznik. Pa so to preprečili ti lažni nacionalisti z denunciacijami. Lep sprevid z narodnimi nošami, zastavicami in lampijončki so preprečili na podlagi grdih laži. In samo z lažmi so dosegli to, da sta bila celo kaznovana vodja obhoda, s katerim je hotel mnogoštevilni narod pokazati vdanost kralju in državi. Res težko že pričakujemo dneva, ko bo tudi pri nas ustoličen »Boj«. Torej pojdemo na delo borci. Vsi v boj za kralja in državo.

Ruše. Preteklo soboto so se zbrali v gostilni Mule nekateri domači borci, da se porazgovorijo o ustanovitvi krajevene organizacije in o sklicanju velikega zbora. Odziv je bil nad vse zadovoljiv. Predstavniki mariborskega »Boja« so dali vsa potrebna po-

Sestanek delegatov vseh bojvniških skupin bo v nedeljo, 24. t. m. ob 8. uri dopoldne v vel. dvorani Trgovskega doma v Ljubljani.

Tabor bojnikov »Boja« na Brezjah se bo vršil 15. avgusta t. l.

Naši zbori

V NEDELJO DNE 24. JUNIJA.

Leskovec pri Krškem ob 8. uri.
Cerklje pri Kranju ob 15. uri.
Loški potok ob 11. uri.
Velike Lašče ob 15. uri.
Sv. Jurij pri Celju ob 9. uri.

V PETEK DNE 29. JUNIJA.

Ptuj ob 9. uri.
Ormož ob 15. uri.
Litija ob 9. uri.
Komenda ob 15. uri.

jasnila in obrazložili marsikaj kar je sicer nepoučenim pojasnjeno. Pomisleki, ki so nas silili k opreznosti, so razblinjeni in gotovi smo, da spadamo vsi borci v Boj. Zanimanje je med nami — zlasti pa med delavstvom — veliko in željno pričakujemo ustanovitev domače krajevene organizacije Boja ter sklicanje prvega velikega zbora v dravski dolini. Pripravljalni odbor samih resnih mož, ki so ponovno in v najtežjih okoliščinah pokazali svojo nesebično požrtvovalnost, ne da bi reflektirali na priznanje, še manj seveda na plačilo, bo te dni sestavljen, na kar se bo tudi v naši dolini pričelo gibanje, ki naj tudi nam prinese novo življenje.

Ljubljana. Članski sestanek skupine bojnikov Ljubljana-mesto se je vršil pretekli petek v veliki dvorani Trgovskega doma ob številni udeležbi. Poročal je tov. predsednik Stane Vidmar, ki so mu zborovalci prirejali na njegova iskrena izvajanja burne ovacije. Skupina krepko napreduje in članstvo vneto sodeluje v odsekih, ki so se ustanovili.

Informativni sestanek delegatov krajevnih organizacij »Boja« se je vršil v soboto ob 3. uri popoldne istotam. Zbrali so se zastopniki pokreta z vseh strani Slovenije. Enodušnemu zboru sta poročala o sedanjem položaju tov. predsednik Kuster in tajnik Fabjančič.

Mirna. Poročilo o nedeljskem zboru borcev izide prihodnjč.

Vsem onim, ki dosedaj niso plačali »Preloma«, smo s to številko ustavili pošiljanje. Hitite plačati, še je čas, da vas vpišemo med redne naročnike.

Ločite čekovne položnice »Preloma« od čekovne položnice »Boja«. »Prelom« ima štev. pošt. čekov. rač. 10.499. »Boj« pa štev. pošt. čekov. rač. 11.943.

Da Vaš čaka

na polici pri Vašem trgovcu pralni prašek »Perion«.

ki Vam bo olajšal naporno delo pranja in ohranil Vaše perilo vedno močno. Domač izdelek je in izboren!

DEŽNIKE NOGAVICE

na drobno in na debelo
kupite najugodnejše
v tovarni

JOSIP VIDMAR

Ljubljana
Pred Škofijo 19
podruž.: Prešernova ul. 20

Beograd
Kralja Milana 13

Zagreb
Jurišičeva ul. 8

F. HRENORIČ

Manufakturna veletrgovina
Ljubljana, Tyrševa cesta štev. 28

Telefon 24-04